Episcopul Atanasie Dincă, un mare psalt și slujitor de vocație (1945–1948)

Pr. dr.
Laurențiu Rădoi

La 7 noiembrie 1939, la cererea autorităților de Stat, Episcopia Râmnicului-Noul Severin a fost desființată, prin decret regal, luând naștere Mitropolia Olteniei, cu sediul la Craiova, sub păstorirea mitropolitului Nifon Criveanu[1]. După multe stăruințe ale credincioșilor din vechea eparhie, aceasta a fost reînființată la 20 aprilie 1945, cu reședința la Râmnicu Vâlcea, fiind delegat a doua zi, ca locotenent de episcop, Arhiereul Atanasie Dincă, fost vicar-patriarhal, cu numele de *Bârlădeanu*,[2] care a rămas în fruntea ei până la 11 martie 1948, când s-a retras[3].

Viața lui până la alegerea ca episcop. Numit ca mirean Alexandru, noul arhipăstor de la Râmnic s-a născut la 22 decembrie 1896, în familia lui Constantin și Elena, oameni gospodari din satul Tânganu, comuna Cernica, județul Ilfov, unde și-a petrecut copilăria și a urmat școala primară. Chemarea lăuntrică, frumusețea slujbelor și aleasa trăire a vieţuitorilor de la Mănăstirea Cernica i-au îndreptat pașii încă de tânăr spre monahism, călugărindu-se la vârsta de 19 ani, în Mănăstirea Tismana. Înzestrat cu o voce deosebită, ca un veritabil cântăreț, și cu o înclinare nativă spre muzica bisericească, a împletit ucenicia monahală cu cea școlară, urmând, între anii 1911–1914, cursurile Școlii de cântăreți bisericești, apoi pe cele ale Seminarului „Nifon Mitropolitul" din București, pe care le-a terminat primul din clasă. Elev eminent, după absolvirea Școlii de cântăreți, a fost numit, în paralel cu studiile liceale, cântăreț la bisericile *Olari* și *Sfânta Vineri-Hereasca* din Capitală.

Fiind un bun slujitor, de-a lungul timpului, a ocupat mai multe funcții, pe care a încercat să le îndeplinească cu aleasă responsabilitate. Astfel,

1 Sfânta Mitropolie a Olteniei, Râmnicului și Severinului, *Viața bisericească în Oltenia. Anuarul Mitropoliei Olteniei*, Tipografia Sf. Mitropolii a Olteniei, Râmnicului și Severinului, Craiova, 1941, p. 95; Ghermano Dineață, *Episcopia Râmnicului și Argeșului*, Rm. Vâlcea, 1969, p. 9.

2 Gh. I. Moisescu, „Hirotonia întru arhiereu a P. S. Atanasie Dincă Bârlădeanu", în *Biserica Ortodoxă Română*, an. IX (1943), nr. 1-3, p. 611 (se va cita BOR); Teodor N. Manolache, „Cronica internă. Reînființarea Sfintei Episcopii a Râmnicului-Noul Severin", în BOR, an. LXIII (1945), nr. 7-8, pp. 404-405; † Nicodim, patriarhul României, „Gramata Sf. Sinod", în *Renașterea*, an. XXIV (1945), nr. 5-6, pp. 224-225 (se va cita R); Gr. T. M, „Note și informații", în *Revista Teologică*, an XXXV (1945), nr. 6, p. 264.

3 Pr. Niculae Șerbănescu, „Episcopii Râmnicului", în *Mitropolia Olteniei*, an. XIV (1964), nr. 4-6, p. 210 (se va cita MO).

între anii 1915–1916, a slujit ca diacon la Episcopia Râmnicului, fiind hirotonit de Episcopul Sofronie Vulpescu, care i-a apreciat talentul vocal și cunoștințele liturgice, iar în timpul Primului Război Mondial a fost hirotonit preot și numit confesor la Spitalul Militar *Vasile Lupu* și la Facultatea de Medicină din Iași, îndeplinind și serviciul de infirmier. După demobilizare, a fost repartizat la Mănăstirea Cernica, pentru a-și reface sănătatea, slujind alături de soborul mănăstirii. Acolo a primit încuviințarea starețului pentru predarea muzicii bisericești, fiind remarcat de fostul mitropolit primat Atanasie Mironescu, care se retrăsese la pensie în sfântul așezământ.

Numit să slujească la Parohia Câmpurelu, din județul Ilfov, în 1918, apoi la Crunți și Arțari, în Ialomița, după cinci ani a fost chemat ca mare eclesiarh al Catedralei episcopale din Constanța, apoi profesor și director la Școala de cântăreți bisericești din oraș. În paralel, a predat Tipic și Muzică bisericească pentru pregătirea candidaților care urmau să fie hirotoniți pe seama parohiilor dobrogene vacante. Venind în capitală, în anul 1924 a fost numit subdirector, spiritual și profesor de Muzică bisericească la Seminarul „Nifon Mitropolitul", precum și profesor de Muzică bisericească și studii religioase la Școala de cântăreți bisericești. Pentru meritele sale, în anul 1926 a fost chemat din nou la Constanța, unde a funcționat până în 1931 ca protos al Catedralei, exarh al mănăstirilor din eparhie, director și profesor al Școlii de cântăreți.

Dornic să-și aprofundeze cunoștințele religioase, și-a continuat pregătirea la Facultatea de Teologie din București, unde, în anul 1934, și-a susținut licența cu titlu „Un stâlp al propovăduirii creștine în Biserica Ortodoxă: Sfântul Teodor Studitul", căreia i-a fost acordat calificativul „magna cum laude". În timpul studiilor, s-a retras din toate demnitățile și funcțiile bisericești, stabilindu-se la Mănăstirea Ghighiu. Apreciind „meritele și însușirile sufletești ale acestui zelos și energic ostenitor în via Domnului", la 15 martie 1936, Patriarhul Miron Cristea i-a încredințat conducerea așezământului, pe care l-a refăcut, înzestrându-l cu 150 ha de pădure. Aceste realizări l-au promovat, la 1 iunie 1938, în postul de exarh-referent al mănăstirilor din Arhiepiscopia Bucureștilor, apoi, după câteva luni, ca egumen al Mănăstirii Căldărușani, care era într-o stare avansată de degradare. Aici a restaurat locașul și celelalte clădiri, a introdus curentul electric, a săpat o fântână arteziană, a înălțat o poartă la intrarea principală, a construit o șosea, a reintrodus regulile Sfântului Sava și slujbele de zi și noapte. Datorită vredniciei și aptitudinilor sale muzicale, patriarhul Nicodim a mutat Școala de cântăreți a Arhiepiscopiei Bucureștiului la Căldărușani, sub directa sa conducere, pentru a o organiza în cele mai bune condiții. Un muzeu bisericesc și atelierul de sculptură au completat

frumoasele realizări săvârșite de noul egumen. Întrucât cutremurul din anul 1940 afectase mănăstirea, a refăcut biserica mare și celelalte chilii, sălile de clasă, dormitoarele și biserica din cimitir, readucând locașul într-o stare înfloritoare, demnă de o ctitorie domnească[4]. Totul s-a datorat arhimandritului Atanasie, „o fire energică, cu curaj și pricepere, care chiar de a doua zi, deși cheltuise multe milioane înaintea cutremurului cu reparațiile, atât la biserici, cât și la clădiri, a luat-o de la început cu refacerea și deodată din toate părțile"[5].

Aceste realizări bogate i-au adus numeroase aprecieri, fiind numit la 16 septembrie 1941 egumen al Mănăstirii Cernica, pe care, de asemenea, o va reabilita după marele cutremur[6]. Din sursele vremii reiese că în această întreită slujire, de exarh, stareț și profesor, viitorul ierarh s-a dovedit „un om de acțiune, de muncă fără preget. La slujbele și ceremoniile religioase îndulcea cu cântarea și vocea sa frumoasă cultul nostru bisericesc"[7].

Pe lângă preocupările administrative, arhimandritul Atanasie Dincă a avut și o activitate publicistică deosebită, dând la lumină câteva lucrări teologice, dintre care menționăm: *Concepte ale culturii monastice* (București, 1939), *Sfântul Teodor Studitul. Viața și opera sa* (București, 1940), *Cuvintele Sfântului Teodor Studitul* (București, 1940), *Studiu bibliografic al lucrărilor despre Mănăstirile și Schiturile din România* (în manuscris), *Strădanii în ogorul monahismului* (București, 1941) și *Organizarea mănăstirilor și a monahismului* (în manuscris). De asemenea, a colaborat la diferite publicații, lăsând numeroase compoziții de muzică psaltică, în manuscris, care i-au scos în evidență calitățile intelectuale. Toate lucrările sale s-au bucurat de prețuire din partea oamenilor de cultură ai țării, precum Nicolae Iorga, Alexandru Iordan de la revista *Viața Românească*.

Episcop vicar la București. Luând în considerare activitatea sa, la 1 noiembrie 1943, Patriarhul Nicodim l-a recomandat vicar-patriarhal, iar la 12 decembrie, același an, l-a hirotonit în Catedrala patriarhală, dându-i titlul de *Bârlădeanul*[8]. Cu acest prilej, noul ales a spus: „Cred într-o misiune spi-

4 Redacția Revistei „Renașterea", *Arhipăstorul nostru*, în R, an. XXIV (1945), nr. 7-8, pp. 301-306; Asistent, „†Arhiereul Atanasie Dincă 1896–1873", în *Glasul Bisericii*, an. XXXII (1973), nr. 1-2, p. 239 (se va citat *GB*); Diac. George Dincă, „Chipuri de ierarhi compozitori și mari cântăreți bisericești (partea a II-a) ", în *GB*, an. XXXVI (1977), nr. 10-12, p. 960-961; *** „Arhiereul Atanasie Dincă", în *BOR*, an. XCI (1973), nr. 1-2, pp. 229-230; Pr. prof. dr. Niculae Șerbănescu, „Ierarhii plaiurilor oltene în prima sută de ani de autocefalie a Bisericii Ortodoxe Române (1885–1985)", în MO, an. XXXVII (1985), nr. 5-6, pp. 356-357; Pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, *Dicționarul teologilor români*, Editura Andreiana, Sibiu, 2014, p. 208.

5 Arhim. Melhisedec Dimitriu, „Cronica internă. O vizită canonică la Mănăstirea Căldărușani-Ilfov", în *BOR*, an. XLI (1943), nr. 1-3, 1943, p. 147.

6 Redacția revistei „Renașterea", *Arhipăstorul nostru...*, p. 307.

7 Asistent, *† Arhiereul Atanasie Dincă...*, pp. 239-240.

8 Redacția revistei „Renașterea", *Arhipăstorul nostru...*, pp. 307-308; *** *Arhiereul Atanasie Dincă...*, p. 230; Asistent, *† Arhiereul Atanasie Dincă...*, p. 240 (La 12 iunie 1942, este hirotonit arhireu de Nicodim, cu titlul de *Bârlădeanul* și delegat episcop locotenent al Râmnicului); George Dincă, *Chipuri de ierarhi...*, p. 961.

rituală a poporului român ortodox cel mai vechi și astăzi cel mai puternic în credința Răsăritului, pentru care popor, Biserica trebuie să ridice nivelul de trăire și învățătură al «nebunilor pentru Hristos», monahii; să îndatoreze clerul de mir la o activitate prin care să agonisească trăirea în Hristos, al lui și a obștii creștinești; să cearnă cu zgârcenie valorile pentru înalta ierarhie, să închege în duh și lucrare aceste trei stări bisericești; să dea prestigiu culturii teologice, să folosească din plin mijloacele de sfințenie prin grai, prin învățături și deplină autoritate. Cred în puterile neamului meu și în nesecatele lui izvoare de energie, că a zămislit și zămislește și astăzi eroi și sfinți și [...] numără între fiii săi odrasle în care s-au închegat toate însușirile nației, care însumează toate putințele și care justifică și dreptul de egalitate a seminției românești". Tot aici ne reține atenția discursul Patriarhului, care a subliniat alesele sale calități: „Dar când am venit și am început să lucrez cu Preasfinția Ta, am cunoscut îndeaproape priceperea, tragerea de inimă și credința cu care știi să lucrezi pentru folosul Bisericii. Adaug că eu am constatat că Preasfinția Ta ești un lucrător vrednic în care îmi pun multă nădejde. Este și aceasta un motiv pentru care am ținut și am stăruit să fii ridicat la înalta treaptă a arhieriei"[9].

În această demnitate înaltă, „neobositul înnoitor de sfinte locașuri, promotor al vieții monahale" a fost delegat cu reorganizarea Institutului Biblic și de Misiune al Patriarhiei, ajuns în impas din cauza vitregiilor vremii. Astfel, „datorită grijii neadormite și energiei pilduitoare a Preasfinției Sale", s-au tipărit numeroase cărți religioase de care se simțea

„Profund cunoscător al problemelor misionare și însuși misionar zelos din fire, ...Vlădica Athanasie lucrează pentru descătușarea Bisericii din formalismul ucigător de spirit și din birocratismul eclesiastic arhaic".

nevoia: *Ceaslovul*, *Acatistierul*, *Panihida*, *Biblia* și alte opere teologice și de cultură laică și religioasă. Ca urmare a activității sale, paginile revistei *Renașterea* menționau: „Profund cunoscător al problemelor misionare și însuși misionar zelos din fire, adept convins al dinamismului misionar, Vlădica Athanasie lucrează pentru descătușarea Bisericii din formalismul ucigător de spirit și din birocratismul eclesiastic arhaic"[10]. La rândul său, consilierul controlor T. Manea-Băleni scria într-o *Dare de seamă* asupra bilanțului încheiat la 31 martie 1945: „Cu numirea Preasfințitului Arhiereu Athanasie la Institutul Biblic s-a început o era nouă de prosperitate și legalitate"[11].

La 3 aprilie 1945, a participat la Consfătuirea profesorilor de Religie din Capitală, unde, în calitate de delegat patriarhal, a rostit o cuvântare plină de entuziasm, în care a scos în evidență rolul preotului profesor în îndrumarea tineretului școlar privitor la activitățile creștin-umanitare. Exprimându-și bunăvoința pentru conlucrare, a arătat apoi că intenționează să inființeze o secție misionară de colportaj pentru luminarea tineretului și a adus la cunoștință apariția *Bibliei* din 1944, tradusă în cea mai mare parte de Patriarhul Nicodim, rugând să fie introdusă în bibliotecile școlare, împreună cu *Istoria Biblică* a lui

9 Diac. Gheorghe I. Moisescu, „Cronica bisericească. Hirotonia întru arhiereu a P. S. Atanasie Dincă Bârlădeanu", în *BOR*, an. XLI (1943), nr. 10-12, pp. 611-622.

10 Redacția revistei „Renașterea", *Arhipăstorul nostru...*, pp. 308-309.

11 „Institutul Biblic de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române. Darea de seamă a Administrației și Serviciul de contabilitate asupra Bilanțului încheiat la 31 martie 1945", în *BOR*, an. LXIII (1945), nr. 6, p. 284.

Lopuhin, tradusă din rusește, și volumele din colecția patristică *Izvoarele Ortodoxiei*, traduse prin purtarea de grijă a preotului Dumitru Fecioru[12].

Locțiitor de episcop la Râmnic. Având o bogată experiență în funcțiile administrative și de învățământ bisericesc, după reînființarea Episcopiei Râmnicului, în anul 1945, a fost delegat să conducă Ortodoxia din Oltenia. Cunoscut ca un „vrednic gospodar și iscusit ostenitor în latura activității culturale și administrative”[13], a fost numit locțiitor de episcop, la 21 aprilie[14], iar cinci zile mai târziu instalat, cu o deosebită solemnitate, în prezența delegaților Sfântului Sinod, a autorităților guvernamentale, civile și militare, precum și a numeroși credincioși. În îndătinata cuvântare, cel care avea să conducă destinele Eparhiei a spus cu vădită emoție: „Cunosc bogata tradiție bisericească a Episcopiei Râmnicului, pentru că sunt fiul sufletesc al acestei Eparhii și nu am altă dorință mai puternică decât aceea ca prin activitatea și lucrarea ce voi desfășura aici să mă ridic la înălțimea acestei tradiții, bogată în fapte de cultură, de ctitorii bisericești, de smerită viață creștinească, întemeiată și continuată la Râmnic de străluciți ierarhi ca Antim Ivireanul, Calinic cel Sfânt, Ghenadie Enăceanu, Antim Petrescu și alții”. Profund mișcat de declarațiile de încredere ale reprezentanților tuturor partidelor din Guvern, la final a afirmat: „toată lucrarea, ce va desfășura în ogorul Bisericii Olteniei, se va inspira din marile principii de iubire pentru popor, care constituie remediile de viață în aceste vremuri noi ale poporului român și ale tuturor popoarelor iubitoare de pace și dreptate”.

Nu mai puțin însemnat este și discursul său ținut la banchetul oferit de Primăria orașului Râmnicu Vâlcea, unde a mulțumit tuturor celor care au contribuit la alegerea sa, precum și celor ce au insistat, ani de-a rândul, pentru reînființarea Episcopiei, „întru împlinirea acestei legitime, istorice și canonice dorințe a întregului cler și popor oltean”[15]. De reținut *Cuvântul* către cler și credincioși, în care și-a mărturisit cu mândrie apartenența la aceste ținuturi: „Fiu sufletesc al Eparhiei, am primit creșterea de cuviință și m-am învrednicit de călugărie în Sfânta Mănăstire a Tismanei și de slujire ca diacon în Catedrala episcopală și în diferite biserici și mănăstiri oltene. Trecutul de slavă al ctitoriilor oltenești de la Cozia și Bistrița trăiește în inima mea. Cunosc viața monahală și prețuiesc sporul de cultură și de

12 Teodor N. Manolache, „Cronica internă. Profesori de religie la Î. P. S. Nicodim, patriarhul României”, în *BOR*, an. LXIII (1945), nr. 4-5, pp. 195-196.

13 „Solemnitatea instalării P. S. Athanasie Bârlădeanul, ca episcop locotenent al Eparhiei Râmnicului Noul-Severin”, în R, an. XXIV (1945), nr. 5-6, p. 226.

14 † Nicodim, Patriarhul României, *Gramata Sf. Sinod…*, pp. 224-225; Teodor N. Manolache, *Cronica internă. Reînființarea Sfintei Episcopii a Râmnicului-Noul Severin…*, pp. 404-405.

15 *Solemnitatea instalării…*, pp. 225-229.

înălțare sufletească pe care l-au adus lumea credincioasă și călugărimea în viața Eparhiei și a întregii noastre țări. Știu ce s-a înfăptuit mai în fiecare din aceste locașuri și nădăjduiesc pentru toate cel mai frumos viitor”[16].

Numirea sa a produs o mare bucurie în Oltenia, fapt mărturisit de Pr. Fl. M. Mihăescu, care, în numele preoțimii și administrației episcopale, a afirmat: „Și cine V-a urmărit activitatea Preasfinției Voastre de până acum, ca desăvârșit gospodar de la Sfânta Mănăstire Căldărușani, pentru care ați primit recunoașterea publică din partea Î.P.S. Patriarh și consacrarea prin alegerea ca Vicar al Sfintei Patriarhii, iar mai apoi, în această calitate de Vicar, neastâmpărul duhovnicesc și misionar al Preasfinției Voastre, care nu V-ați dat o clipă de odihnă, mergând pretutindeni unde chemarea misionară a Preasfinției Voastre găsea o lipsă de împlinit, pentru adăugirea și sporirea puterilor preoțești, în lupta cu întunericul din suflete, acela poate fi sigur că pagina pe care o veți înscrie și aici va fi o pagină de lumină. Și ea va fi de așa fel ca pentru Preasfinția Voastră să însemne o podoabă și mândrie, iar pentru olteni o binefacere”[17].

Încredințați pe deplin de calitățile noului conducător al Bisericii din Oltenia, „un Vlădică înzestrat cu alese daruri și binecuvântate însușiri”, membrii Redacției revistei *Renașterea* ne-au lăsat, la rândul lor, următoarele însemnări, care nu fac decât să-i contureze în linii mari chipul: „Slujbele frumoase și înălțătoare săvârșite cu toată ființa, dăruirea muzicală bogată a Preasfinției Sale, predica vie și pătrunzătoare, bazată pe convingerea personală, activitatea neobosită pe teren social, cultural, filantropic, misionar și religios, sunt tot atâtea izvoare de bogate realizări de la înălțimea cărora Preasfinția Sa cheamă prin vrednică și arhierească pilduire pe toți clericii și credincioșii din Eparhia Olteniei în aceste vremuri de mari prefaceri sociale, la o cât mai rodnică activitate în ogoarele sufletelor și parohiilor lor. Dar, mai presus de toate bunele doriri de care este mistuit noul Arhipăstor, se evidențiază spiritul de abnegație și de sacrificiu al Preasfinției Sale pentru neamul și Biserica străbună în care Domnul l-a rânduit ca vrednic Arhiereu. Strădaniile sale în toate laturile de activitate religioasă, misionară, culturală, gospodărească, au fost și sunt apreciate de toată lumea cunoscătoare a marilor probleme bisericești, în frunte cu răposatul cărturar al neamului Nicolae Iorga, Domnul Profesor Universitar D. Gh. Boroianu, Î. P.S.S. Nicolae, Mitropolitul Ardealului, și în special de către Înaltpreasfințitul Părinte Patriarh D. D. Dr. Nicodim…”[18].

În calitate de locțiitor al Episcopiei Râmnicului, remarcăm prezența sa, din partea Bisericii noastre, la recepția organizată la 19 mai 1945, în sala *Asociației române pentru strângerea legăturilor cu Uniunea Sovietică* (A.R.L.US.), cu ocazia vizitei delegației Bisericii Ortodoxe Ruse, în frunte cu episcopul Ieronim al Chișinăului, unde, într-o frumoasă cuvântare, a arătat legăturile dintre Biserica Română și cea Rusă[19]. În același an, credincioșii din Craiova au făcut cunoștință cu părintele lor spiritual, la hramul Catedralei *Sfântul Dumitru*, „intuindu-i chipul cuvios și reprezentativ de urmaș al Apostolilor

16 † Athanasie, episcop locțiitor al Râmnicului Noul-Severin, „Cuvânt de îndemn și salut către credincioșii creștini din de Dumnezeu păzita Eparhie a Râmnicului Noul-Severin”, în *R*, an. XXIV (1945), nr. 5-6, pp. 231-232.

17 Pr. Fl. M. Mihăescu, „Cuvântul preoțimii și administrației eparhiale cu prilejul instalării Preasfințitului Vicar Patriarhal Athanasie Dincă Bârlădeanul în scaunul de Episcop Locotenent al Episcopiei Râmnicului Noul Severin, în ziua de 26 aprilie 1945”, în *R*, an. XXIV (1945), nr. 5-6, p. 236.

18 Redacția Revistei „Renașterea”, *Arhipăstorul nostru…*, pp. 301, 309.

19 Teodor N. Manolache, „Cronica internă. Recepția organizată de Secția Religioasă a A.R.L.U.S.U.L-lui în onoare delegației Bisericii Ortodoxe Ruse”, în *BOR*, an LXIII (1945), nr. 4-5, p. 192.

și ascultându-i măiastra voce în executarea mănăstireștilor și arhaicelor imne bisericești, pe care nici cei mai mari cunoscători în ale psaltichiei nu le-au auzit vreodată, nici chiar din gura marelui Popescu-Pasărea". Prezent la eveniment, preotul Th. Popescu-Urlueni avea să ne lase câteva rânduri deosebit de sugestive pentru modul în care săvârșea sfintele slujbe: „*Slava* de la Laude, *Slavoslovia* cea mare, *Ecfonisele* cu tot felul de formule, care de care mai impresionante, *Doamne mântuiește*, *Pace tuturor*, *Axionul* pe gl. VI, diferite *Doamne, miluiește!*, textele biblice ale epiclezei euharistice, în sfârșit toate cântările interpretate de puternica și subtila voce a Chiriarhului oltean au revelat tuturor nu numai calitățile sale personale în arta aceasta, dar și comorile de frumuseți nebănuite ale bătrânei noastre muzici bisericești, atât de general oropsită și de multe ori pe bună dreptate, dar aceasta numai din pricina lipsei de competență, trăire și simțire a celor ce o cântau. Credem că oricare l-a auzit pe vlădica Athanasie, decât care mai desăvârșit cântăreț nu cunoaștem în întreaga Eparhie, a depănat tainic în sufletul său firul lung, dar strălucitor, al vieții sale de mănăstire, la umbra căreia, zi de zi și noapte de noapte, vreme de lungi ani de ucenicie petrecută în cea mai deplină ascultare, supunere și renunțare de bună voie, a învățat prin străduință îndelungată, ca și prin audierea executării lor de către alți sfinți monahi, aceste dumnezeiești cântări, pe care astfel să le poată transmite și împărtăși și altora, ca pe niște giuvaere, care, deși uneori sunt prăfuite, rămân totuși nestemate prin valoarea lor, indiferent de timp sau loc"[20].

Din alte însemnări aflăm că la 8 iulie 1945 a participat la sfințirea bisericii din comuna Izvoarele, județul Prahova, unde, după ce a oficiat Sfânta Liturghie, a deschis seria cuvântărilor, arătând că nu a găsit nicăieri „o mai desăvârșită operă bisericească și românească, ca în comuna Izvoarele". În continuare, și-a exprimat bucuria că la acest eveniment participă și reprezentanții guvernului poporului, care sprijină lucrarea creștinească și românească a Bisericii[21].

În îndătinata pastorală din același an, cu prilejul Crăciunului, transmitea păstoriților săi următoarele sfaturi: „Să ne apropiem unii de alții, înfrățindu-ne în duhul păcii! Să ne înțelegem și să înțelegem chemările vremii! Să luăm unii altora sarcinile și să ușurăm greutățile care apasă de atâtea ori în chip nedrept și strivitor pe atâția dintre noi! Să alergăm fără pregetare la împlinirea îndatoririlor pe care le reclamă nevoile de reconstruire pe urmele pustiitorului război care a trecut și să dăm fără pregetare măsura ajutorării

20 Pr. Th. Popescu-Urlueni, „Cronica internă. Prea Sfințitul episcop Athanasie vizitează Craiova cu prilejul serbării hramului Catedralei", în *R*, an. XXIV (1945), nr. 11-12, pp. 425-426.

21 Teodor N. Manolache „Cronica internă. Târnosirea bisericii din com. Izvoarele, județul Prahova", în *BOR*, LXIII (1945), nr. 9, pp. 470-471.

nostre, fiecare în locul muncii pe care o are de făcut!”[22]. Într-o carte pastorală dată în anul 1946, cu ocazia Sfintelor Paşti, îndemna „copiii să fie buni, miloşi, ascultători! Fiecare copilaş să privească seara şi dimineaţa când se roagă spre icoana de pe perete şi va vedea acolo chipul sfânt, chipul îmbietor al Domnului Iisus, Care atât de mult iubeşte copilăria şi pe copilaşi. Copiii care învaţă la şcoală nu trebuie să uite că sunt datori a se îngriji de buna lor pregătire. Ei trebuie să fie ordonaţi, să-şi păstreze curate hainele, cărţile, mâinile şi corpul. Să fugă de tovărăşiile rele. Să se ferească a deprinde obiceiuri urâte. Să nu înjure. Să nu pârască. Să nu fure. Domnul şi îngerii Săi părăsesc pe unii copii ca aceştia. Copilul bun şi şcolarul model ajută pe camaradul în nevoie. Este milos cu semenii şi cu animalele. Pe deasupra, şcolarul, ca adevărat şcolar, trebuie să aibă totdeauna temele bine învăţate. Necontenit să aibă în minte, fiecare şcolar, tabloul care arată pe Iisus între cărturari. Ce uimiţi s-au arătat aceşti învăţaţi, văzând câtă învăţătură şi câtă pătrundere avea Mântuitorul cu mintea Sa, copil fiind!”. Iar tinerilor le spunea: „Feriţi-vă de ceea ce vă poate vătăma sănătatea sufletului şi a trupului! Faceţi ceea ce făceau tinerii veacurilor trecute: stâlpii de orânduieli pentru binele obştii, pietrele de hotar pentru îndrumarea mulţimilor! Adânciţi-vă pravilele dăinuirii noastre! Consultaţi pe duhovnici! Apropiaţi-vă de suflul nestricatelor noastre aşezări morale şi respiraţi văzduhul purificat prin virtuţi! Nu ocoliţi Biserica! Instituţia care a adus cele mai simple ajutorări în construirea şi reconstruirea ţării, atât pe timpul războaielor, cât şi în timp de pace. Priviţi cu luare aminte în jur!”[23]

„Nu este lucru puțin a vorbi frumos, căci și Domnul Iisus Hristos și apostolii și toți marii ierarhi au creat opinia publică prin frumusețea cuvântului lor.”

După un an de la înscăunarea sa ca episcop-locotenent la Râmnic, preotul C. Zamfirescu scria în paginile revistei *Renaşterea*: „P. S. Athanasie, locotenent episcopal la R.-Vâlcea, are multe însuşiri spre a crea un stil de ierarh şi preot ortodox. P. S. Sa are talentul de a săvârşi serviciul religios cu multă măiestrie, reînviind frumuseţile nepieritoare ale muzicii bizantine. L-am auzit vorbind la Biserica *Sfântul Dumitru* din Craiova şi la deschiderea cursurilor la Colegiul Naţional din Craiova, unde a făcut o frumoasă impresie prin cuvântările pe care le-a ţinut. Nu este lucru puţin a vorbi frumos, căci şi Domnul Iisus Hristos şi apostolii şi toţi marii ierarhi au creat opinia publică prin frumuseţea cuvântului lor. Am auzit, de asemenea, că P. S. Sa nu este căutător de comori pământeşti,

22 † Athanasie, episcop locotenent al Eparhiei Râmnicului-Noul Severin, „Pastorală dată cu prilejul Sf. Sărbători ale Naşterii Domnului”, în *R*, an. XXIV (1945), nr. 11-12, pp 387-388.

23 † Athanasie, episcop locotenent al Eparhiei Râmnicului Noul Severin, „Carte pastorală de Sfintele Paşti”, în *R*, an. XXV (1946), nr. 4-5, pp. 66-78.

ceea ce nu s-a întâmplat în trecutul apropiat al Bisericii oltene. În scurtul timp de un an, P.S. Sa, date fiind grelele împrejurări prin care trecem, n-a putut să-şi arate îndeajuns puterile sale de administrator şi conducător al Bisericii oltene. Până acum însă, ne-a oferit o arvună pentru aceea ce va face în viitor. P. S. Sa poartă un nume predestinat. Îl cheamă Athanasie, adică fără moarte, nu în sensul că nu va muri niciodată, ci în sensul să rămână nemuritor prin lucrările sale. P.S. Sa a venit la Râmnic nu să ocupe un loc vacant de episcop, ci să umple un loc gol lăsat de alţii. Îi urăm să treacă de la starea de provizorat la ceea de definitiv, spre binele Bisericii oltene"[24].

Activitatea sinodală. Mai multe ştiri avem despre activitatea sa sinodală. De pildă, într-o cuvântare caldă, a arătat rodnica activitate a Patriarhului Nicodim în cei şase ani de când se afla în fruntea Bisericii, spunând printre altele: „Noi cei din jurul Î.P.S. Voastre am cunoscut puterea de muncă, neam adăpat din înţelepciunea Î.P.S. Voastre şi ne-am străduit să fim cât mai sârguincioşi în lucrul nostru pentru a fi în pas cu osârdia Conducătorului nostru care zi şi noapte lucrează la înfăptuirea unei opere pentru Biserică şi ţară. Opera şi înfăptuirile Î.P.S. Voastre pe toate tărâmurile sunt documente a căror valoare impresionantă vor trece în istorie"[25].

Întrucât la Şcoala de la Mănăstirea Bistriţa nu se putea lua nicio măsură din cauza imixtiunii Ministerelor Sănătăţii şi al Culturii Naţionale, Sfântul Sinod a hotărât, la 30 iulie 1945, că: „P. S. Episcop Locotenent al Râmnicului Noul Severin va cerceta situaţia la faţa locului, va lua măsurile cuvenite în calitate de Chiriarh al locului pentru ca Episcopia să-şi reintre în drepturile ei canonice asupra mănăstirii; iar situaţia şcolii să fie reglementată astfel ca să aparţină de Ministerul de resort, adică de Ministerul Cultelor"[26]. Peste câteva luni, în şedinţa din 4 decembrie, cu prilejul împlinirii vârstei de 80 de ani ai Patriarhului Nicodim, a luat cuvântul, în numele membrilor sinodali, spunându-i acestuia: „Vă cunoaştem zelul pentru legea noastră strămoşească! Vă cunoaştem puterea de muncă şi, în faţa acestora, ce alta am putea să rostim decât că greu şi aproape cu neputinţă i-ar fi oricăruia dintre noi şi dintre oameni ca, într-o viaţă întreagă, să citească numai ceea ce Î.P.S. Voastră, din miez de noapte până în zi şi «din straja dimineţii până în noapte», ani îndelungaţi, aţi aşternut pe hârtie, în slove ziditoare de suflete, întremătoare de voinţi şi răspânditoare de lumină, nepieritoare opere de cultură creştină, traducând şi însivă

24 Pr. C. Zamfirescu, „Un an de la înscăunarea P. S. Athanasie, episcop locotenent al Eparhiei Râmnicului-Noul Severin", în *R*, an. XXV (1946), nr. 4-5, p. 82.

25 Grigore Spiru, „Cronica internă. „Aniversarea împlinirii a 60 ani de patriarhat a Î.P.S. Patriarh Nicodim", în *BOR*, an. LXIII (1945), nr. 7-8, pp. 399-400.

26 „Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Sesiunea ordinară din anul 1945. Şedinţa din ziua de 30 iulie 1945", în *BOR*, an. LX (1945), nr. 7-8, p. 8.

insuflat zămislitor de cultură teologică dovedindu-Vă”[27]. La final a adăugat: „Să vă lungească Dumnezeu viața, să Vă înnoiască puterea de muncă precum pe ale vulturului tinereți și să Vă binecuvinteze cu mulțumirea de a vedea aevea roadele strădaniilor ce ați depus pe ogorul Neamului și Bisericii noastre, care multă bucurie să fie asemenea bucuriei aceleia pe care a avut-o fericita Elena când a aflat cinstita și de viață făcătoare Cruce a Domnului Dumnezeu și Mântuitorului nostru Iisus Hristos!”[28].

Numele său este pomenit apoi în ședința din 9 decembrie 1946, când cerea mărirea coeficientului de salarizare pentru ierarhi, consilieri patriarhali, mitropolitani și episcopali, și propunea acordarea rangului de arhimandrit protosinghelilor Firmilian Marin, Ghenadie Nițoiu și altora[29]. A doua zi, la propunerea sa, Sfântul Sinod a hotărât delegarea unei comisii, din care să facă și el parte, care să prezinte Ministrului Educației un memoriu prin care să susțină menținerea orelor de religie în toate școlile de curs secundar, câte două săptămânal, accentuând că și părinții elevilor cer acest lucru. De asemenea, tot acum a citit referatul Comisiei canonice și pentru disciplină asupra încadrărilor ierarhilor, consilierilor centrali și eparhiali, preoților de la catedrale, diaconilor, la un coeficient necorespunzător cu demnitățile pe care le ocupă și cu studiile urmate, prin noul statut al funcționarilor publici. Pentru corelarea acestei nedreptăți a făcut propuneri pentru o încadrare justă, indicând și coeficienții de salarizare. Primind propunerea, Sfântul Sinod a hotărât alcătuirea unei comisii din care să facă și el parte, care să se prezinte cu un memoriu documentat la Președinția Consiliului de Miniștri pentru a obține rectificarea încadrărilor ierarhilor, consilierilor centrali și eparhiali, a preoților și diaconilor de la catedrale la un coeficient corespunzător cu demnitățile pe care le ocupă.

În calitate de raportor al Comisiei canonice și pentru disciplină, în ședința din 11 decembrie, a citit mai multe referate privitoare la cazuri de disciplină din cuprinsul Episcopiei Oradiei și Mitropoliei Ardealului[30]. La 19 noiembrie 1947, a citit referatul asupra cercetării actelor alegerii Arhiereului Justinian Marina *Vasluianul* în scaunul vacant de mitropolit al Moldovei, iar a doua zi a citit referatul privitor la examinarea canonică și cercetarea actelor alegerii în scaunul nou înființat de arhiepiscop al Craiovei a arhimandritului Firmilian Marin[31].

27 Arhiereul Athanasie D. Bârlădeanul, „Cuvânt de înaltă cinstire”, în BOR, an. LIII (1945), nr. 11-12, p. 556.

28 „O îndreptățită cinstire”, în *R*, an. XXIV (1945), nr. 11-12, p. 388.

29 „Partea oficială. Dezbaterile Sfântului Sinod al Sfintei Biserici Ortodoxe Române. Sesiunea ordinară din anul 1946. Ședința din ziua de 9 decembrie 1946”, în BOR, an. LXV (1947), nr. 1-3, p. 113.

30 „Partea oficială. Dezbaterile Sfântului Sinod al Sfintei Bisericii Ortodoxe Române. Sesiunea ordinară din anul 1946. Ședința din ziua de 10 decembrie 1946”, în BOR, an. LXV (1947), nr. 1-3, pp. 123-127.

31 „Dezbaterile Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe române. Ședința din ziua de 20 noiembrie 1947”, în BOR, an. LXV (1947), nr. 10-12, pp. 420-422.

La 30 noiembrie 1947, a luat parte la slujba de hirotonie în treapta arhieriei a arhimandritului Firmilian, alături de mitropolitul Justinian al Moldovei și episcopul Veniamin Sinaitul, în Catedrala patriarhală, apoi la instalarea din 28 decembrie, în scaunul de arhiepiscop, la Craiova[32].

Retragerea din scaun. Motivat de inițiativa clerului și a credincioșilor olteni, Episcopul Atanasie Dincă a făcut demersuri către Guvernul țării și Ministrul Cultelor pentru reînființarea Mitropoliei Olteniei, desființată în 1945. Probabil că acestea n-au fost ascultate, întrucât deseori se exprima împotriva regimului Petru Groza, interzicându-le preoților să se afilieze politicii procomuniste. De altfel, după instaurarea regimului democrat popular în 1948, își exprima tot mai deschis opiniile față de regimul aflat la putere, afirmând: „Sunt sătul de actuala democrație a Guvernului Groza, care nu este altceva decât o farsă insuportabilă. Deși din partea factorilor de seamă ai guvernului ni se arată destulă simpatie, totuși, eu nu mă pot apropia în mod sincer de regim și nici conștiința mea nu-mi dictează acest lucru". Astfel de declarații nu aveau cum să rămână nesancționate, retrăgându-i-se delegația de locțiitor de episcop[33], la 11 martie 1948[34]. Revenind pe postul de vicar-patriarhal, la 1 mai 1948 a fost numit egumen al Bisericii *Domnița Bălașa* din Capitală, unde a rămas doar un an. Numirea s-a datorat meritelor sale deosebite, de cântare și slujire bisericească, conform dispozițiilor testamentare ale epitropiei.

„A rămas în conștiința elevilor săi ca un mare profesor, aspru pe de-o parte și exigent după toate rigorile cerute de programa școlară, dar și un neîntrecut interpret al cântării bisericești."

Bun cunoscător al vieții monahale și al muzicii bisericești, în anul 1952 a fost numit profesor la Seminarul de la Neamț, pentru promovarea învățământului monahal, având de predat Muzica psaltică și vocală[35]. După

32 Diac. Gheorghe I. Moisescu, „Alegerea, hirotonia și instalarea P. S. Episcop Sebastian al Maramureșului", în BOR, an. LXV (1947), nr . 10-12, pp. 357-363.

33 https://ziarullumina.ro/societate/historica/arhiereul-athanasie-dinca-in-primii-ani-ai-comunismului-romanesc-2736.html, accesat la 2 august 2021.
*** *Arhiereul Atanasie Dincă...*, p. 230. (La 11 martie 1948, se retrage la Mănăstirea Căldărușani, unde rămâne până la sfârșitul vieții). Consemnarea din 23 noiembrie 1946 suna astfel: „următorii ierarhi erau considerați astfel de Partidul Comunist: Mitropolitul Efrem Enăcescu, fost al Basarabiei și arhiereul Atanasie Dincă «sunt urâți de moarte» și «puși la index».

34 Mircea PĂCURARIU, *Dicționarul teologilor români...*, p. 208.
Din sumarul ședinței sesiunii ordinare din 27 februarie 1950 al Sfântului Sinod reiese că a fost hotărâtă pensionarea sa începând cu 1 martie 1950. Vezi „Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Sesiunea ordinară din anul 1950. Sumarul Ședinței din ziua de 27 februarie 1950", în BOR, an. LXVIII (1950), nr. 3-6, p. 291.
Pr. prof. dr. Ioan Dură, „Ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române îndepărtați din scaun și trimiși în recluziune monastică de către autoritățile comuniste în anii 1944-1981", în *Memoria. Revista gândirii arestate*, nr. 55-56 (2-3/2006), p. 168, spune: „După desființarea Seminarului monahal de la Neamț în 1952, arhiereul Athanasie este trimis la Mănăstirea Cernica, unde, potrivit părintelui Păcurariu, «moare la 6 Ianuarie 1973». Vasile Manea scrie, însă, că arhiereul Athanasie Dincă «a murit la Căldărușani» și chiar «în anul în care a fost înlăturat din scaunul episcopal»".

35 George Dincă, *Chipuri de ierarhi...*, pp. 961-962.

numai un an însă, Ministerul Cultelor i-a interzis numirea, fiind nevoit să se pensioneze. „A rămas în conștiința elevilor săi ca un mare profesor, aspru pe de-o parte și exigent după toate rigorile cerute de programa școlară, dar și un neîntrecut interpret al cântării bisericești. Doar câțiva elevi au primit de la el note mari, restul abia treceau clasa, nu fără ocară, de altfel meritată de cei mai mulți dintre ei. Pe lângă slujirea arhierească, muzica a fost marele dar pe care l-a primit de la Dumnezeu”[36].

După pensionare, s-a retras la Mănăstirea Căldărușani, atât de dragă inimii lui, și de care se leagă o bună parte din activitatea sa[37]. Aici și-a dus viața în muncă și rugăciune, compunând și prelucrând pe muzică psaltică numeroase cântări bisericești pentru slujbele Vecerniei, Utreniei și Sfintei Liturghii, compoziții rămase în stadiul de manuscris. Strădaniile pentru muzică psaltică le-a îmbinat în mod armonios cu lucrarea cărturărească, bisericească și socială[38]. „Aproape 20 de ani și-a dus în tăcere crucea suferințelor, înfruntând vremurile tulburi care s-au abătut asupra Bisericii. Era văzut adeseori cântând la strană cu alți călugări pricepuți, din care amintim pe Silvan Nistor și Martinian Stoienescu”. În acest răstimp, și-a intersectat drumurile cu Episcopul greco-catolic Iuliu Hosu, care a avut în perioada respectivă domiciliul în aceeași mănăstire. Deși locuiau în clădiri situate în locuri diferite, erau adeseori văzuți plimbându-se pe aleile din curte.

Între anii 1953–1965, Episcopul Atanasie a săvârșit în Arhiepiscopia Bucureștilor câteva slujbe de sfințire și hramuri, din încredințarea Patriarhului Justinian Marina, pe care îl întâlnea deseori când acesta poposea în mijlocul obștii de la Căldărușani. Aici îl vizita și Episcopul-vicar patriarhal Teoctist Arăpașu, viitorul patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, care îl aprecia în mod deosebit din vremea când îl însoțea ca ierodiacon la diferite slujbe și misiuni bisericești. Acesta îi trimitea periodic bani și cele necesare vieții, devenind unul dintre apropiații și binefăcătorii lui. La rândul său, Patriarhul Justinian îi punea la dispoziție uneori mașina pentru a-l duce la medic sau în diferite locuri din București sau din țară. În ultimii ani ai vieții, obligat să urmeze diferite tratamente, a locuit în Capitală, la metocul Mănăstirii Căldărușani, fosta casă în care s-a născut Mitropolitul Ghenadie Petrescu, situată în Piața *Sfântul Ștefan*, iar la sfârșitul săptămânii revenea în ctitoria voievodală să slujească. Din însemnările vremii aflăm că monahii „îl surprindeau adeseori privind din balconul casei peste întinsul lacului, la vremea privegherilor. Alteori cânta și se auzea până departe, printre geamurile deschise. Era un imn de slavă închinat Atotțiitorului, ca jertfă bineprimită, asemenea unui cântec de harfă din vremurile de demult. Devenise tot mai retras, singuratic, copleșit de încercările și valurile potrivnice ale vieții sale. Cântarea, rugăciunile, slujirea, dar mai ales nădejdea netrecătoarelor bunătăți și răsplătiri de la Mântuitorul Iisus Hristos, Veșnicul și Marele Arhiereu, i-au dat puterea să meargă până la capăt pe drumul spinilor”.

36 Arhim. Timotei Aioanei, „Cântecul harfei în ostrovul Cernicăi”, în *Monitorul de Suceava*, an. XV, 23 iulie 2010, nr. 171 (4462), https://www.monitorulsv.ro/Religie/2010-07-31/Cantecul-harfei-in-ostrovul-Cernicai, accesat la 3 august 2021.

37 Asistent, *† Arhiereul Atanasie Dincă…*, p. 240; Mircea PĂCURARIU, *Dicționarul teologilor români…*, p. 208.

38 George DINCĂ, *Chipuri de ierarhi…*, p. 962. Manuscrisele sunt în nouă dosare și cuprind, între altele, *Rânduiala întâmpinării episcopului, în ajunul praznicelor împărătești și al altor sărbători, când voiește să slujească Vecernia cu diferite aspecte ale rânduielilor arhierești*. Lucrarea nu a fost editată, din cauza morții Mitropolitului Firmilian Marin al Olteniei, care-i promisese că o va publica, după ce va avea forma definitivă. Vezi † Timotei PRAHOVEANUL, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, „Episcopul Atanasie Dincă și cântarea ca jertfă și rugăciune”, în *ZL*, 21 decembrie 2023, accesat la 2 august 2024.

Vorbind despre frumusețea slujirii sale arhierești, după trecerea anilor, fericitul întru adormire Patriarhul Teoctist făcea aceste mărturisiri prețioase: „Atanasie Dincă era greu de egalat în slujire. Cunoscător al muzichiei și protopsalt de frunte, compozitor și strălucit slujitor, episcopul Atanasie Dincă transforma o slujbă obișnuită ori o sfințire de biserică într-o adevărată și rară sărbătoare. Când rostea cuvintele «Doamne, Doamne...» parcă vedeai cum cerul se coboară pe pământ și îngerii cântau în cor cu ierarhul liturghisitor. După slujbă, ritualul era și el special. Însoțitorii arhiereului, chiar dacă erau simpli monahi ori preoți de enorie, se transformau în lorzi veritabili care serveau masa după cele mai elegante maniere, cu tacâmuri atent așezate, cu pahare care se ridicau în același moment și cu o disciplină împrumutată parcă de la marile case regale. Episcopul-vicar patriarhal Atanasie Dincă muncise mult în viață. El, fiul unor oameni simpli din vecinătatea Mănăstirii Cernica, a devenit un adevărat prinț printr-o voință nemaipomenită și o asiduă lucrare în ogorul Bisericii". După spusele arhimandritului Lavrentie Gâță, starețul Mănăstirii Căldărușani, „fericitul întru pomenire patriarhul Teoctist i-a fost aproape ucenic. De aceea, mai târziu, l-a evocat atât de recunoscător în amintirile sale, dând mărturie despre eleganța mișcărilor liturgice ale Episcopului Atanasie, fie că era o slujbă la parohie sau mănăstire, sau la un eveniment oarecare. La agapele ce urmau după sfintele oficieri, vlădica Atanasie era atent cu ceilalți, inițiind dialoguri constructive, pline de învățăminte, încât cei prezenți, pe lângă hrana trupului, primeau și merinde pentru suflet".

Din amintirile arhimandritului Partenie Apetrei, fost eclesiarh al Catedralei mitropolitane din Iași, reiese că „întru toate era perfecționist, de la lucrurile mărunte până la cele importante". Evocându-i personalitatea, acesta mărturisea „că n-a mai întâlnit pe cineva care să-l întreacă în slujire pe Atanasie Dincă. Îl avusese profesor la Seminarul Monahal de la Mănăstirea Neamț și-l însoțise uneori la slujbele pe care le săvârșea fie la Pocrov, Vovidenia, fie la Icoana, sau chiar în biserica cea mare a Mănăstirii Neamț, unde mai slujeau atunci, prin rotație, și episcopii Partenie Ciopron, Eugeniu Laiu Suceveanul, Emilian Antal și Pavel Șerpe. După slujbă sau după o cântare, episcopul Atanasie Dincă obișnuia să spună: «Cel mai bine am cântat eu. Mi-a plăcut și mie, le-a plăcut și la alții...»". „În făptura lui, dragostea față de cele sfinte era îngemănată cu dragostea de cântare. Dăruit cu o voce bună și cu un simț special al muzicii, accentua într-un anume fel cântările, fapt pentru care arhimandritul Partenie Apetrei spunea că nu a mai auzit pe nimeni cântând într-o asemenea manieră. Până și

„În făptura lui, dragostea față de cele sfinte era îngemănată cu dragostea de cântare."

accentul conta mult la el, de la cântările simple până la răspunsurile mari ale Sfintei Liturghii, pe care uneori le intona singur"[39].

Sfârșitul vieții. La 6 ianuarie 1973, episcopul Atanasie a trecut la cele veșnice, fiind înmormântat în cimitirul Mănăstirii Cernica, conform ultimei sale dorințe. Slujba prohodirii a fost oficiată în ziua de 9 ianuarie, de un sobor de slujitori, având în frunte pe Arhiepiscopul Gherasim Cristea, pe atunci arhiereu-vicar la Episcopia Dunării de Jos. La sfârșitul slujbei, acesta a rostit o cuvântare de omagiere a celui decedat, în care a reliefat activitatea și meritele lui, insistând în special asupra dragostei pentru biserică, pentru rânduielile cultice și tipiconale și pentru cântarea psaltică, socotindu-l ca pe unul dintre cei mai aleși reprezentanți ai muzicii psaltice românești. Din partea Mănăstirii Căldărușani a vorbit arhimandritul Veniamin Nicolae, care a adus un ultim cuvânt de despărțire din partea viețuitorilor acestui așezământ, menționând numeroasele lucrări de restaurare făcute sub stăreția sa, precum și frumoasele slujbe și ceremonii bisericești la care participa, ca un excelent slujitor și interpret desăvârșit al muzicii noastre psaltice. După slujba de prohodire, a fost înmormântat în cimitirul mănăstirii, așa cum i-a fost dorința[40]. „A rămas din viața lui amintirea unui monah care a înțeles mersul lucrurilor, care iubea mult tăcerea și cântarea, mai ales vara când, în casa în care locuia, la Mănăstirea Căldărușani, în afara zidurilor incintei, prin ferestrele larg deschise, se auzea un cântec asemenea harfei…"[41].

Pentru munca lui neobosită, pusă în slujba Bisericii strămoșești, Arhiepiscopul Calinic al Argeșului i-a închinat, în anul 2013, câteva rânduri în lucrarea *Toată vremea-și are vreme*: „Purtând cămașa verde, după cum clevetesc unii, într-o manifestare la București, regimul comunist i-a băgat pumnul pe gât până la Căldărușani unde a viețuit peste un sfert de veac. El a fost și stareț harnic și iubitor de cultură și mai ales de muzică bisericească. Era un protopsalt înnăscut. Cu Martinian și Silvan Nistor împodobeau strana mănăstirii cu desăvârșire. Pe deasupra mai era și un arhiereu manierat la superlativ. Despre aceasta povestea, cu admirație, însuși Patriarhul Teoctist, slujindu-i ca diacon la diferite sfințiri și alte slujbe bisericești. Cât privește igiena, era un maniac. Totul trebuia să fie curat și

39 † Timotei Prahoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, „Cântecul harfei în ostrovul Cernicăi", în: *ZL*, 21 iulie 2010, accesat la 3 decembrie 2021; † Timotei Prahoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, „Cântecul harfei în ostrovul Cernicăi (II)", în *ZL*, 28 iulie 2010, accesat la 3 decembrie 2021; † Timotei Prahoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, „Episcopul Atanasie Dincă și cântarea ca jertfă și rugăciune", în *ZL*, 21 decembrie 2023, accesat la 2 august 2024.

40 *** *Arhiereul Atanasie Dincă…*, pp. 230; Asistent, *† Arhiereul Atanasie Dincă…*, p. 240; George Dincă, *Chipuri de ierarhi…*, p. 962.

41 † Timotei Prahoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, „Episcopul Atanasie Dincă și cântarea ca jertfă și rugăciune", în *ZL*, 21 decembrie 2023, accesat la 2 august 2024.

mai ales dezinfectat. El nu deschidea ușile cu mâna. Purta mănuși ca și conții și cardinalii de pe vremuri sau se folosea la deschisul ușilor de rasa sau reverenda luate cu mâna și puse pe clanță. Dacă totuși uita, se spăla două ore ca să se dezinfecteze. O dată sau de două ori am mers cu soborul ca să-i cântăm colinde și să-i facem urări. Era slab, alb la față, cu o bărbuță mică și rară, cu fața plină de tristețe adâncă. A murit fiind slujit de o femeie, care nu stătea tocmai bine cu curățenia și nici cu iscusința la mâncare. Într-o dimineață, a fost găsit mort, singur pe lume. Era cu fața în sus, capul pe spate, îmbrăcat ca de drum. Sicriul din stejar era gata. Arhiereul a fost pus de noi în noua căsuță care era cu vreo 50 de centimetri mai lungă decât trebuia"[42].

Cercetând viața și activitatea episcopului Atanasie Dincă, puțin cunoscut în istoriografie, constatăm că a fost unul dintre ierarhii de vocație ai Bisericii noastre din secolul trecut, un bun păstor de suflete și harnic gospodar, om de carte, desăvârșit slujitor și talentat cântăreț, preocupat de muzica bisericească, pe care o intona cu o deosebită măiestrie. În ciuda neajunsurilor prin care a trecut, fiind nevoit să-și părăsească reședința din cauza regimului vremii, a știut să biruiască cu hotărâre și încredere în Dumnezeu toate greutățile, rămânând în memoria colectivă ca unul dintre cei mai de seamă psalți pe care i-a avut Biserica Ortodoxă Română. De aceea, considerăm că trebuie să i se acorde un loc de cinste în rândul marilor iubitori de cântare psaltică, putând să fie pus alături de Nifon Ploieșteanul, Evghenie Humulescu, Iosif Naniescu, Iosif Gheorghian și mulți alți ierarhi, care au contribuit la îmbogățirea muzicii bisericești.

În ciuda neajunsurilor prin care a trecut, fiind nevoit să-și părăsească reședința din cauza regimului vremii, a știut să biruiască cu hotărâre și încredere în Dumnezeu toate greutățile, rămânând în memoria colectivă ca unul dintre cei mai de seamă psalți pe care i-a avut Biserica Ortodoxă Română"

42 Elena Marta, „ÎPS Calinic: Când sicriul este mai lung decât groapa", în *Universul argeșean.ro*, 30 octombrie 2015, https://www.universulargesean.ro/ips-calinic-cand-sicriul-este-mai-lung-decat-groapa/, accesat la 2 august 2021.